

ABSTRACT

Natalia Brovko, Svitlana Simakova. Analysis of the elements of the evidentiary process during the investigation of criminal offenses against property. The article deals with issues related to the characteristics of the elements of evidence during the investigation by pre-trial investigation bodies (inquiry bodies) of criminal offenses against property, in particular, it is about the collection of evidence, its verification, evaluation and comparison with the evidence collected during the previous criminal investigation proceedings. Evidence in criminal proceedings against property consists of a set of practical actions, physical and mental activities of the subjects of the criminal process aimed at the implementation of the tasks of the criminal process.

The fate of a person, proving or disproving his guilt in the commission of a criminal offense depends on the high-quality collection and processing of evidence by the authorized bodies in criminal proceedings against property. The restoration of the violated rights of the participants in the criminal proceedings, the compensation for the damage caused by the criminal offense, and the bringing of the guilty persons to criminal liability to the extent of their guilt depend on a detailed analysis of the elements of evidence.

Evidence is a painstaking process that involves gathering evidence, examining it, evaluating it, and comparing it with other evidence collected in property crimes. The process of gathering evidence in criminal proceedings against property can vary, because everything depends on the evidence received and on the behavior of the participants in the criminal proceedings. Evidence of how the chronological chain inextricably reflects all stages of the criminal proceedings is aimed at establishing the truth in the case.

The correct implementation of criminal procedural evidence, collection and interpretation of all elements of evidence in criminal proceedings against property ensures the realization of the rights and legitimate interests of all participants in criminal proceedings; exposing the guilty, bringing them to criminal responsibility; compensation for damage to victims caused by a criminal offense, and the collected evidence in criminal proceedings is the basis for making all procedural decisions in criminal proceedings.

Keywords: *evidence; criminal proceedings; criminal offense; collection; audit; rating; comparison; body of inquiry; body of pre-trial investigation; offender; a participant in criminal proceedings; property.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-284-290



Микола ЄФІМОВ[©]

доктор юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

НАУКОВІ ДИСПУТИ ЩОДО СТРУКТУРИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛІСНОГО НЕВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ АБО ЗА ОСОБОЮ, ЩОДО ЯКОЇ ВСТАНОВЛЕНА ОПІКА ЧИ ПІКЛУВАННЯ

Досліджено питання формування структури криміналістичної характеристики злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Зазначено, що криміналістична характеристика злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, є надзвичайно важливим інструментом для його ефективного розслідування. В даній категорії справ найбільш стали кореляційні зв'язки, з огляду на диспозицію статті КК України, на нашу думку, виникають між наступними її елементами: «спосіб вчинення злочину» – «особа потерпілого» та «особа злочинця» – «спосіб вчинення злочину». Крім того, й інші складові досліджуваної наукової категорії можуть визначатися окремими характерними ознаками та властивостями, що дозволить побудувати розгалужену систему кореляційних зв'язків.

Зауважено, що визначена наукова категорія є динамічною. Іншими словами, вона може змінюватись залежно від конкретних умов дійсності, проте її використання може мати різні напрямки у діяльності працівників правоохоронних органів. Наприклад, за ознаками способу,

© М. Єфімов, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3964-798X>

effimovnick@gmail.com

місця та часу його вчинення може бути висунута версія щодо особи злочинця, і навпаки, при затриманні правопорушника та в разі наявності даних про обставини правопорушення може бути побудована версія про вчинення цією особою інших, ще не розкритих діянь.

З'ясовано, що у необхідності та наявності особи злочинця в криміналістичній характеристиці злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, немає сумнівів. Оскільки характеристика особи злочинця надає можливість висувати певні версії стосовно факту вчиненого протиправного діяння, а також здійснювати певні профілактичні заходи.

Сформовано систему елементів криміналістичної характеристики досліджуваного протиправного діяння, зокрема, серед них виокремлено наступні: способи безпосереднього вчинення та приховування протиправного діяння; обстановка вчинення протиправних дій; «слідова картина»; особа потерпілого; особа злочинця.

Ключові слова: криміналістична характеристика, злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною, кримінальне провадження, злочин, опіка, піклування, батьки, опікуни, піклувальники.

Постановка проблеми. Криміналістична характеристика є надзвичайно важливим інструментом для ефективного розслідування будь-яких кримінальних правопорушень. Не є виключенням і кримінальні провадження за фактом злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. З огляду на диспозицію ст. 166 КК України в даній категорії справ найбільш сталі кореляційні зв'язки, на наш погляд, виникають між наступними її елементами: «спосіб вчинення злочину» – «особа потерпілого» та «особа злочинця» – «спосіб вчинення злочину». Крім того, й інші складові досліджуваної наукової категорії можуть визначитися окремими характерними ознаками та властивостями, що дозволить побудувати розгалужену систему кореляційних зв'язків. Тому опрацювання криміналістичної характеристики зазначеної категорії протиправних діянь зараз є безумовно актуальним та перспективним.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. За останні роки прийоми та методи розслідування кримінальних правопорушень опрацьовували різні науковці, зокрема, серед них варто виокремити наступних: Ю. Аленін, В. Бахін, В. Весельський, А. Волобуєв, В. Галаган, В. Гончаренко, В. Дрозд, В. Журавель, А. Іщенко, В. Коновалова, В. Корж, В. Кузьмічов, В. Лисенко, В. Лукашевич, Є. Лук'яничков, Г. Матусовський, О. Одерій, І. Пиріг, М. Погорельський, М. Салтевський, Д. Сергєєва, С. Стахівський, Р. Степанюк, О. Татаров, В. Тертишник, В. Тіщенко, Л. Удалова, П. Цимбал, К. Чаплинський, С. Чернявський, Ю. Черноус, В. Шепітько, М. Щербаковський, В. Юсупов, О. Юхно та ін.. Останньою роботою визначеного спрямування було дослідження Є. Усової. Авторка у власній дисертації визначила кримінологічну характеристику та запобігання злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування (м. Харків, 2016 р.). Крім того, на разі здійснюється розроблення вказаного напрямку О. Кривопуском. На даний момент дослідник надав опрацював окремі елементи криміналістичної характеристики визначеного протиправного діяння та охарактеризував особливості початку досудового розслідування. Водночас, наше дослідження характеризується комплексним підходом до формування структури криміналістичної характеристики злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування.

Метою статті є формування структури криміналістичної характеристики злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування.

Виклад основного матеріалу. Поняття криміналістичної характеристики як частини криміналістичної методики, кількість, зміст і значення її елементів на сьогодні залишаються досі не визначеними та суперечливими, єдиного твердження стосовно поняття та наповнення криміналістичної характеристики у науковців немає [1, с. 62]. Зокрема, А. Старушкевич визначає її як засновану на практиці правоохоронних органів і криміналістичних досліджень модель системи зведених відомостей про криміналістично значущі ознаки виду, групи або конкретного злочину, яка має на меті оптимізацію процесу розслідування злочинів [10, с. 9].

В свою чергу, Р. Степанюк акцентує увагу на тому, що кореляційні зв'язки між елементами криміналістичної характеристики певної групи протиправних діянь та можливість їх встановлення та використання при реалізації завдань стосовно виявлення

та розслідування кримінальних правопорушень має найбільше значення для кримінального провадження [11, с. 399].

Варто зазначити, що визначена наукова категорія є динамічною. Іншими словами, вона може змінюватись залежно від конкретних умов дійсності, проте її використання може мати різні напрямки у діяльності працівників правоохоронних органів. Наприклад, за ознаками способу, місця та часу його вчинення може бути висунута версія щодо особи злочинця, і навпаки, при затриманні правопорушника та в разі наявності даних про обставини правопорушення може бути побудована версія про вчинення цієї особою інших, ще не розкритих діянь [1, с. 64].

Стосовно її структури, то більшість авторів називають 4–5 елементів, причому майже всі називають предмет злочинного посягання, спосіб вчинення злочину, особу злочинця, «слідову картину» й обстановку вчинення злочину. Наприклад, М. Салтєвський зауважував, що елементами досліджуваної наукової категорії будуть такі як «...предмет безпосереднього замаху; спосіб учинення злочину в його широкому розумінні; типова обстановка – «слідова картина» в її широкій інтерпретації; особа злочинця» [9, с. 456]. А вже А. Іщенко відмічав, що до структури криміналістичної характеристики злочинів традиційно відносять: слідову картину, спосіб учинення злочину, предмет злочинного посягання, дані про особу злочинця й особу потерпілого [3, с. 181].

Як бачимо, елементи криміналістичної характеристики є досить різноманітними. Надати їх вичерпний перелік практично неможливо, оскільки він постійно змінюється. Тому обмежимося лише узагальненим переліком. Усі елементи криміналістичної характеристики утворюють єдину структуру, тобто практичне призначення криміналістичної характеристики виявляється насамперед у використанні її інформаційного компонента, коли уповноважена особа порівнює узагальнену модель певного виду протиправного діяння з криміналістично значущими ознаками, що мають місце в конкретному випадку виявлення та розслідування кримінальних правопорушень. При цьому кожен елемент криміналістичної характеристики складається з певних компонентів [2, с. 16].

Говорячи про структуру криміналістичної характеристики злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування звернемось до наявних праць різних авторів. Зокрема, О. Г. Кривокурс серед її елементів виокремлює спосіб вчинення злочину [6], обстановку та умови вчинення досліджуваного діяння [4] та його слідову картину [5]. А серед елементів кримінологічної характеристики досліджуваної категорії кримінальних правопорушень Є. Усова виділяє особу, яка вчиняє злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною, особливості механізму злочинної поведінки, а також соціально-економічні, культурно-психологічні, правові та організаційно-управлінські фактори його вчинення [7]. Як бачимо, обидва дослідники серед обов'язкових елементів визначених наукових категорій вирізняють спосіб вчинення злочину (механізм злочинної поведінки).

Стосовно формулювання способу вчинення кримінального правопорушення, то ми поділяємо твердження В. Тіщенка, який сформулював його наступним чином: «...комплекс діянь злочинця з підготовки, вчинення та приховування злочину, обумовлених метою злочинного діяння, властивостями особи злочинця й обстановкою (об'єктивними та суб'єктивними факторами), результати яких відбиваються на матеріальних та інтелектуальних слідах, що характеризують психічні та фізичні риси особи злочинця» [12, с. 18].

З приводу особливостей механізму вчинення злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування, то, для прикладу Є. Усова зазначала, що вони визначаються наступними характеристиками: «...місцем вчинення злочину у більшості випадків є село або селище міського типу (63,5 %), конкретним місцем – місце проживання дитини: приватний будинок – 62 %, квартира – 28 %; час вчинення злочину залежить від способу його вчинення і може бути конкретним або тривалим, більшість злочинів мають тривалий характер (декілька днів (61 %), місяців (33 %), років (6 %))» [7, с. 7].

В свою чергу, О. Кривокурс доречно зауважує, що «...особливістю структури способу вчинення злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, є його «усіченість», тобто неповна структура, що виражена у відсутності способу готування до злочинного діяння. Тому

структура способу вчинення такого злочину має лише два елементи: безпосереднє вчинення та приховування (маскування). Ця обставина пояснюється тим, що склад ст. 166 КК України характеризується необережною формою вини, яка може бути виражена у кримінальній протиправній самопевності або кримінальній протиправній недбалості, що виключає стадію підготовки» [6, с. 371]. Повністю підтримуємо зазначену позицію, адже роздуми автора досить аргументовані та переконливі. З огляду на вищевказане, до структури криміналістичної характеристики досліджуваного кримінального правопорушення ми зарахуємо способи безпосереднього вчинення та приховування протиправного діяння.

Стосовно «слідової картини» злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, то вчинення досліджуваного кримінального правопорушення відзначається головним чином спонтанністю дій злочинця. Тому на місці вчинення протиправного діяння, та й не тільки, зостається досить велика кількість доказової інформації. Вказана інформація та ідеальні сліди, що залишилися у пам'яті окремих осіб, у своїй сукупності і формують зазначену категорію, яка, на нашу думку, є обов'язковим елементом криміналістичної характеристики визначеного кримінального правопорушення.

Ще однією складовою криміналістичної характеристики досліджуваного протиправного діяння є обстановка його вчинення. З приводу її характеристики звернемося до праці О. Кривоупска, який вказав, що обстановка, в якій відбувається злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, характеризується наступними умовами: соціальне оточення; особливості виховання злочинця; матеріальне та фінансове положення родини; психологічні стани та поведінка, які є передумовою вчинення злочину; ціннісні орієнтири родини, або окремих її членів (членство в релігійних організаціях; вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, або зловживання алкоголем батьками або іншими членами родини; заперечення ролі та методів сучасної медицини); високий рівень латентності; недосконалість законодавчої бази; неналежний контроль за родинами, які перебувають на обліку соціальних служб; неналежне реагування правоохоронних органів на факти звернення потерпілих, членів їх сімей, посадових осіб соціальних служб на заяви та повідомлення про вчинений злочин [4, с. 495-496]. Як бачимо, дослідник надав вичерпну характеристику обстановки вчинення досліджуваного кримінального правопорушення.

Наступним елементом криміналістичної характеристики злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, на наш погляд, є дані про особу потерпілого. На необхідність виділення зазначеної складової вказує велика віктимність досліджуваного протиправного діяння. Позаяк в ряді випадків дії потерпілого є причиною відповідних дій з боку особи злочинця. Опрацювання вказаного елемента надасть спроможність реалізувати окремі профілактичні дії.

Останнім елементом, що обов'язково матиме місце в криміналістичній характеристиці є відомості про особу злочинця. Як доречно зауважує Є. Усова, вказані протиправні діяння вчиняють у переважній більшості жінки, які є матір'ю дитини, громадянки України, у віці від 30 до 40 років, не одружені, раніше не судимі, яка вчиняють кримінальне правопорушення вперше та одноособово. Також авторка доречно наголошує, що «...як правило, вона не зайнята суспільно корисною працею, має повну середню освіту, не працює, має дуже низький рівень матеріального забезпечення. Особи, що вчиняють даний вид злочину, у переважній більшості випадків ведуть асоціальний спосіб життя, схильні до зловживання алкоголем (рідше – наркотиками), що призводить до порушення нормального функціонування сім'ї, руйнування цінних сімейних зв'язків, а також належної обстановки, в якій повинна розвиватися дитина. В умовах систематичної алкоголізації і пагубного впливу наркоманії особистість деградує, її взаємодія з «благополучними» верствами суспільства заміщається на спілкування з неформальними асоціальними групами, присутність членів яких часто супроводжується зневажливим ставленням батьків до дитини за місцем їх спільного проживання. З психологічної точки зору для винних характерний невисокий рівень інтелекту, з числа ціннісних орієнтацій у них домінують індивідуально-егоїстичні переконання, погляди, що зумовлюють негативне ставлення до власної сім'ї, дітей, або осіб, що перебувають під їх опікою, прагнення до паразитичного існування за рахунок інших, зокрема, своєї власної дитини (яка, наприклад, одержує соціальну допомогу по догляду за дитиною-інвалідом), зневажливе ставлення до

людини взагалі, і до своєї дитини зокрема. У винних спостерігається явна та очевидна перевага матеріально-біологічних потреб над духовними. Особистість характеризується зниженою емоційною стійкістю, надмірною імпульсивністю, агресивністю; для особи притаманна брехливість, грубість, цинізм, завищений рівень самооцінки; винні мають низький рівень культури, відносин і поведінки, примітивність інтересів і ціннісних орієнтацій, у них відсутні стійкі життєві плани» [8, с. 188]. Інакше кажучи, у необхідності та наявності визначеного елемента в криміналістичній характеристиці злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, немає сумнівів. Позаяк характеристика особи злочинця надає можливість висувати певні версії стосовно факту вчиненого протиправного діяння, а також здійснювати певні профілактичні заходи.

Висновки. Підводячи підсумок, зазначимо, що криміналістична характеристика злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, є надзвичайно важливим інструментом для його ефективного розслідування. З огляду на диспозицію ст. 166 КК України в даній категорії справ найбільш сталі кореляційні зв'язки, на наш погляд, виникають між наступними її елементами: «спосіб вчинення злочину» – «особа потерпілого» та «особа злочинця» – «спосіб вчинення злочину». Крім того, й інші складові досліджуваної наукової категорії можуть визначатися окремими характерними ознаками та властивостями, що дозволить побудувати розгалужену систему кореляційних зв'язків. Сформовано систему елементів криміналістичної характеристики досліджуваного протиправного діяння, зокрема, серед них виокремлено наступні: способи безпосереднього вчинення та приховування протиправного діяння; обстановка вчинення протиправних дій; «слідова картина»; особа потерпілого; особа злочинця.

Список використаних джерел

1. Єфімов М. М. Методика розслідування кримінальних правопорушень проти моральності: наукові та праксеологічні основи : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 416 с.
2. Єфімов М. М. Розслідування злочинів проти громадського порядку та моральності : навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.
3. Іщенко А. В. Фундаментальні та прикладні криміналістичні категорії. *Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф.* (05 листопада 2010 р., м. Запоріжжя): у 3-х ч. Ч. 1. Запоріжжя, 2010. С. 180–182.
4. Кривокурс О. Г. Обстановка та умови вчинення злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2022. Вип. 8. С. 493–496.
5. Кривокурс О. Г. «Слідова картина» як елемент криміналістичної характеристики злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2022. Вип. 12. С. 450–453.
6. Кривокурс О. Г. Способи вчинення злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* № 3. 2022. С. 369–376.
7. Усова Є. О. Кримінологічна характеристика та запобігання злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування (ст. 166 КК України) : автореф. дис. на здоб. ст. к.ю.н. : 12.00.08. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2016. 16 с.
8. Усова Є. С. Типологія осіб, що вчинили злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. *Кримінально-правові та адміністративні засади підвищення ефективності боротьби з правопорушеннями проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності підрозділами ОВС України* : зб. мат. «круглого столу» (21–22 листопада 2014 року, м. Харків). Харк. нац. ун-т внутр. справ; Кримінологічна асоціація України. Харків : Золота миля, 2014. С. 184–189.
9. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. Київ : Кондор, 2005. 588 с.
10. Старушкевич А. В. Криміналістична характеристика злочинів : навч. посіб. Київ, 1997. 44 с.
11. Степанюк Р. Л. Сутність і практичне значення криміналістичної характеристики злочинів. *Порівняльно-аналітичне право.* 2014. № 5. С. 398–400.
12. Тіщенко В. В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків, 2003. 34 с.

*Надійшла до редакції 14.02.2024
Прийнято до опублікування 20.02.2024*

References

1. Yefimov, M. M. (2020) *Metodyka rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen pryty moralnosti : naukovi ta prakseolohichni osnovy* [Methods of investigation of criminal offenses against morality: scientific and praxeological foundations]: monohrafiia. Kherson : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 416 p. [in Ukr.].
2. Yefimov, M. M. (2018) *Rozsliduvannia zlochyniv pryty hromadskoho poriadku ta moralnosti* [Investigation of crimes against public order and morality]: navch. posibnyk. 2-e vyd., dop. i pererob. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 188 p. [in Ukr.].
3. Ishchenko, A. V. (2010) *Fundamentalni ta prykladni kryminalistychni katehorii* [Fundamental and applied forensic categories]. *Aktualni problemy rozkryttia ta rozsliduvannia zlochyniv u suchasnykh umovakh* : materialy Mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. (05 lystopada 2010 r., m. Zaporizhzhia): u 3-kh ch. Part 1. Zaporizhzhia, pp. 180–182. [in Ukr.].
4. Kryvopusk, O. H. (2022) *Obstanovka ta umovy vchynnennia zlisnogo nevykonannia oboviazkiv po dohliadu za dytnoiu abo za osoboiu, shchodo yakoi vstanovlena opika chy pikluvannia* [Circumstances and conditions of malicious non-fulfilment of duties to care for a child or a person for whom custody or guardianship has been established]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, issue 8. pp. 493–496. [in Ukr.].
5. Kryvopusk, O. H. (2022) «Slidova kartyna» yak element kryminalistychnoi kharakterystyky zlisnogo nevykonannia oboviazkiv po dohliadu za dytnoiu abo za osoboiu, shchodo yakoi vstanovlena opika chy pikluvannia [«Trace picture» as an element of the criminalistic characterization of malicious failure to fulfill the duties of caring for a child or a person in respect of whom guardianship or guardianship has been established]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, Vyp. 12, pp. 450–453. [in Ukr.].
6. Kryvopusk, O. H. (2022) *Sposoby vchynnennia zlisnogo nevykonannia oboviazkiv po dohliadu za dytnoiu abo za osoboiu, shchodo yakoi vstanovlena opika chy pikluvannia* [Ways of committing malicious failure to fulfill duties to care for a child or a person for whom guardianship or guardianship has been established]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*, № 3, pp. 369–376. [in Ukr.].
7. Usova, Ye. O. (2016) *Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannia zlisnogo nevykonannia oboviazkiv po dohliadu za dytnoiu abo za osoboiu, shchodo yakoi vstanovlena opika chy pikluvannia* (st. 166 KK Ukrainy) [Criminological characteristics and prevention of malicious non-fulfilment of duties to care for a child or a person in respect of whom guardianship or guardianship has been established (Article 166 of the Criminal Code of Ukraine)]: avtoref. dys. na zdob. st. k.i.u.n. : 12.00.08. Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav, Kharkiv, 16 p. [in Ukr.].
8. Usova, Ye. S. (2014) *Typolohiia osib, shcho vchynyly zlisne nevykonannia oboviazkiv po dohliadu za dytnoiu abo za osoboiu, shchodo yakoi vstanovlena opika chy pikluvannia* [Typology of persons who have maliciously failed to fulfill their duties to care for a child or a person for whom guardianship or guardianship has been established]. *Kryminalno-pravovi ta administratyvni zasady pidvyshchennia efektyvnosti borotby z pravoporushenniamy pryty hromadskoi bezpeky, hromadskoho poriadku ta moralnosti pidrozdilamy OVS Ukrainy* : zb. mat. «kruhloho stolu». Khark. nats. un-t vnutr. sprav; Kryminolohichna asotsiatsiia Ukrainy, Kharkiv : Zolota mylia, pp. 184–189. [in Ukr.].
9. Saltevs'kyi, M. V. (2005) *Kryminalistyka (u suchasnomu vykladi)* [Forensic science (modern version)]: pidruchnyk. Kyiv : Kondor, 588 p. [in Ukr.].
10. Starushkevych, A. V. (1997) *Kryminalistychna kharakterystyka zlochyniv* [Criminalistic characteristics of crimes]: navch. posibnyk. Kyiv, 44 p. [in Ukr.].
11. Stepaniuk, R. L. (2014) *Sutnist i praktychne znachennia kryminalistychnoi kharakterystyky zlochyniv* [The essence and practical significance of criminalistic characteristics of crimes]. *Porivnialno-analitychne pravo*, № 5, pp. 398–400. [in Ukr.].
12. Tishchenko, V. V. (2003) *Kontseptualni osnovy rozsliduvannia koryslyvo-nasylnytskykh zlochyniv* [Conceptual foundations of the investigation of selfish and violent crimes]: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. Nauk : 12.00.09. Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho, Kharkiv, 34 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Mykola Yefimov. Scientific disputes regarding the structure of forensic description of malicious failure to fulfill duties of care for a child or for a person for whom guardianship or care is assigned. In the article, the structures of the criminalistic characteristics of malicious failure to fulfill the duties of caring for a child or for a person for whom guardianship or guardianship have been established.

It is noted that the criminalistic characterization of malicious failure to fulfill the duties of caring for a child or a person in respect of whom guardianship or guardianship has been established is an extremely important tool for its effective investigation. In this category of cases, in view of the disposition of the article of the Criminal Code of Ukraine, in our opinion, the most stable correlations arise between the following elements: «method of committing the crime» – «person of the victim» and «person of the criminal» – «method of committing the crime». In addition, other components of the researched scientific category can be determined by separate characteristic features and properties, which

will allow building an extensive system of correlations.

It is noted that the defined scientific category is dynamic. In other words, it can change depending on the specific conditions of reality, but its use can have different directions in the activities of law enforcement officers. For example, on the basis of the manner, place and time of its commission, a version can be put forward regarding the person of the criminal, and vice versa, when the offender is detained and in the case of data on the circumstances of the offense, a version can be built about the commission of other, not yet disclosed acts by this person.

It has been found that there is no doubt about the necessity and existence of the identity of the criminal in the criminalistic characteristics of malicious failure to fulfill the duties of caring for a child or for a person for whom guardianship or guardianship has been established. Since the characteristics of the criminal's personality make it possible to put forward certain versions regarding the fact of the committed illegal act, as well as to carry out certain preventive measures.

A system of elements of the criminalistic characteristics of the investigated illegal act has been formed, in particular, among them the following are distinguished: methods of direct commission and concealment of the illegal act; the circumstances of committing illegal acts; «trace picture»; identity of the victim; the person of the criminal.

Keywords: *criminalistic characteristics, malicious neglect of child care duties, criminal proceedings, crime, guardianship, care, parents, guardians, custodians.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-290-296



Євген ЛУК'ЯНЧИКОВ[©]
доктор юридичних наук,
професор
(Національний технічний
університет України
«Київський політехнічний
інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ,
Україна)



Борис ЛУК'ЯНЧИКОВ[©]
кандидат юридичних наук,
доцент
(Національний технічний
університет України
«Київський політехнічний
інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ,
Україна)



Ольга МИКИТЕНКО[©]
здобувач освітнього
ступеня «магістр»
(Університет економіки
та права «КРОК»,
м. Київ, Україна)

УЧАСТЬ ПОНЯТИХ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ¹

Зазначається, що діяльність правоохоронних органів із інформаційного забезпечення розкриття кримінальних правопорушень відбувається у складних умовах. Інструментарій пізнавальної діяльності з розслідування не завжди відповідає змінам у характері та структурі

© Є. Лук'янчиков, 2024
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5763-6972>
evgenlyk947@gmail.com

© Б. Лук'янчиков, 2024
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4761-5980>
boryn1971@gmail.com

© О. Микитенко, 2024
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4608-5567>
olgamikitenko71@gmail.com

¹ Статтю підготовлено на виконання проєкту «Право та економіка: взаємозв'язок в умовах цифровізації та європеїзації» (реєстр. номер 0123U100816).